

Yttrandefrihet är en av de viktigaste rättigheterna vi har. Trots det har hälften av världens befolkning inte rätt att säga, läsa, skriva eller trycka vad de vill. Reportrar utan gränser, RSF, arbetar för att ändra detta. I Paris finns Reportrar utan gränserns generalsekretariat med ett 40-tal anställda. På ett hundratal platser runtom i världen har RSF korrespondenter och rapportörer, som ser till att generalsekretariatet får reda på brott mot press- och yttrandefriheten.

Stockholm 24 februari 2021

Reportrar utan gränser ber härmed att få lämna synpunkter på:
Avgifter för information i elektronisk form (SOU2020:82)

Erik Halkjaer
Ordförande
073-332 24 63

Vår referens:
Clas Barkman
Clas.barkman@gmail.com
070-6201071

Infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

i.remissvar@regeringskansliet.se
i.esd.remissor@regeringskansliet.se.

Betänkandet SOU 2020:82, *Avgifter för information i elektronisk form (dnr I2021/03462)*

Sammanfattning

Avgiftsförordningen (1992:191) utgår från de praktiska problem med kopiering och distribution av fysiska dokument som myndigheterna hade då digitala tjänster och papperslösa möjligheter till öppenhet inte fanns att tillgå.

I takt med att digitaliseringen genomförts på myndigheterna blir argumenten för avgift allt svagare. Utredningens förslag till standardiserade avgifter för alla (även för de myndigheter som inte tagit ut någon avgift) skulle, enligt RSF, i och för sig kunna leda till mer "rättvisa" och att de godtyckliga avgifter som idag tas ut skulle försvinna och ersättas med fasta tariffer. Men risken finns att det samtidigt innebär en fortsatt byråkratisk broms för utvecklingen mot större digital öppenhet och utbyggnaden av ett mer rationellt system av arkivhanteringen ute på myndigheterna där de som söker information får navigera själva i databaserna.

Ett annat problem med utredningens förslag som RSF vill peka på är att åtgärderna enbart riktar sig mot de statliga myndigheter som omfattas av avgiftsförordningen. Det faktum att varken regioner eller kommuner omfattas - annat än om de frivilligt vill anpassa sig till systemet - innebär risk för fortsatt oklarhet och förvirring av vilka avgifter och regler som gäller när man ska begära ut offentliga handlingar. Ur ett användarperspektiv riskerar de föreslagna administrativa åtgärderna, förutom oklarhet och förvirring, att man permanenta de nuvarande bristerna med långa handläggningstider när det gäller att få tillgång till offentliga handlingar.

Utrednings bedömning att "*förslagen leder till att normalstora offentlighetsuttag till stor del blir avgiftsfria*" (sid 16 i utredningens förslag), framstår mest som en förhoppning snarare än en realistisk kalkyl. RSF undrar också om det finns någon vettig definition på vad "normalstora offentlighetsuttag" är. I praktiken skiljer det stort mellan de volymer som begärs ut beroende på vem/vilka som eftersöker dokumenten är. Även begreppet "till stor del blir avgiftsfria" lämnar fältet öppet för tolkningar.

Senare i förslaget står det talas om: " *Oaktat att en skyldighet att ta ut en avgift införs bedömer vi att förslagen överlag inte kommer att leda till ett högre uttag av avgifter när information tillhandahålls i elektronisk form än enligt nuvarande reglering.*" (sid 16).

Resonemanget om att det inte kommer att bli dyrare med utredningens förslag menar RSF inte är framåtsyftande utan går tvärt emot grundtanken på minskade eller inga kostnader för tillgängliggörandet av offentliga handlingar i en utvecklad digital miljö.

RSF saknar ett långsiktigt perspektiv i denna fråga och skulle gärna se att den enhetliga avgifter blev en tidsbegränsad åtgärd. Målet skulle vara att det manuella tillgänglighetsgörandet med en mer eller mindre manuell hantering av dokument övergår till offentliggörande där den sökande själv får söka sig fram i databaserna.

RSF inser självfallet att det i vissa speciella fall kan vara oundvikligt att ta ut kostnader (självkostnadspriser) i den händelse en sökande begär särskilda utredningsuppdrag från myndigheten. RSF håller därför med om utredningens bedömning i det avseendet (se nedan):

"Vår bedömning: *Endast när det står helt klart att sökanden ger myndigheten ett särskilt uppdrag att efterforska viss information, eller om det i praktiken krävs utredningsåtgärder som är av sådan omfattning att det kan betraktas som arkivforskning, bör åtgärderna kunna anses gå utöver skyldigheterna enligt 2 kap. TF."* (sid 39).

Erik Halkjaer
Ordförande
073-332 24 63

Vår referens:
Clas Barkman
Clas.barkman@gmail.com
070-6201071